

*Гордієнко К.О.,
завідувач навчально-наукової
лабораторії, викладач кафедри
авіаційної психології
Факультету лінгвістики та соціальних
комунікацій Національного авіаційного
університету*

МОНІТОРИНГ ПСИХОФІЗІОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ ЛЬОТНОГО СКЛАДУ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Сучасні професійні умови праці ставлять все вищі вимоги щодо здоров'я льотного складу цивільної авіації, адже екстремальні чинники впливають на психофізіологію професійної придатності [1].

Відповідно до Наказу Міністерства оборони України кожен фахівець проходить комісійний період - період від початку визначення лікарсько-льотною експертизою ступеня придатності за станом здоров'я, фізичним розвитком і психофізіологічними якостями до виконання польотів до винесення постанови лікарсько-льотною комісією про ступінь придатності до виконання польотів (діяльності за фахом) [2]. Це означає, що з перших днів навчання за пілотами має бути встановлено ретельне не лише медичне спостереження для того, щоб вчасно виявити можливі зміни та відхилення в стані їх здоров'я, але й психологічне [1].

Тому в навчальному середовищі має бути створена система психофізіологічного контролю, що включає в себе відбір, експертизу і динамічне спостереження за льотним складом. Ціллю такої системи має бути проведення досліджень, наукове обґрунтування, експериментальна апробація та впровадження комплексу психофізіологічних розробок, які забезпечують ефективне вирішення проблеми підготовки та контролю діяльності льотного складу цивільної авіації (авіаційних спеціалістів).

Основним є питання, що при відборі авіаційного персоналу психологи, хоча й використовують широкий спектр діагностичного інструментарію, але єдиної методики, яка була б загальноприйнятою та повному обсязі здійснювала психологічний відбір і супровід дійсних та майбутніх спеціалістів авіаційної галузі, або спеціалістів інших галузей, пов'язаних з особливими умовами діяльності на даний момент не існує.

Загальновикористовуваними психологічними тестами для оцінки психічного стану є визначення інтелекту за шкалою Д. Векслера; Мінесотський багаточинний особистісний опитувальник ММРІ; «Список особистісних переваг» А. Едвардса (EPPS); тест зорового сприйняття рухомих фігур; психодіагностичний тест Г. Роршаха; тематичний аперцептивний тест ТАТ Г. Мюррея та ін. [3, с. 28]. Тобто, психологічне дослідження включає в себе

методики на діагностику когнітивних, поведінкових навичок, вирішення конфліктів та вимірювання особистісних якостей, тести дослідження інтелекту.

Щодо фізіологічного дослідження, необхідним є вимірювання артеріального тиску, дослідження пульсу, вимірювання температури тіла, рівня гостроти відчуття та ін. [2]. Крім того, до окремої категорії діагностики можна віднести психомоторні тести, для проведення яких використовується сучасне комп'ютерне обладнання: наприклад, оцінка рівня операторської працездатності, визначення часу зорово-моторної реакції, експрес-діагностика сили нервових процесів, аналіз селективної уваги і функціональної міжпівкульної асиметрії.

Відповідно, до зазначеного вище, ефективним є поєднання методів психологічного і психофізіологічного тестування з сучасними комп'ютерними технологіями.

Таким чином, система психофізіологічного контролю у навчальному середовищі майбутнього льотного складу потребує більшого наукового обґрунтування та системного моніторингу, який в подальшому надасть можливість створити надійний, універсальний, загальноприйнятий інструмент психофізіологічного дослідження.

Список використаних джерел

1. Грибанов А. Д. Перспективы мультидиагностических исследований в подготовке, мониторинге и реабилитации летного состава / А.Д.Грибанов, Н.Н.Гусева, Т.В. Истомина, М.К.Козлов, В.С.Никитин // Труды Международного симпозиума «Надежность и качество». – М.: Московский институт, 2012. – С. 203-206.

2. Про затвердження Правил медичного забезпечення польотів державної авіації України : наказ Міністерства оборони України від 30.09.2015 р. № 519 / Міністерства оборони України.

3. Свининников С.Г. Психиатрия и психология в авиации: обзор по материалам иностранной печати; отдел научной и технико-экономической информации / С.Г. Свининников – М. : 1973. – 43 с.